

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Svarttorps kyrkogård

*Svarttorps socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Svarttorps kyrkogård

*Svarttorps socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport, foto och ritningar: la Manbo
Grafisk design: Anna Stålhammar
Tryckning och distribution: Marita Axelsson

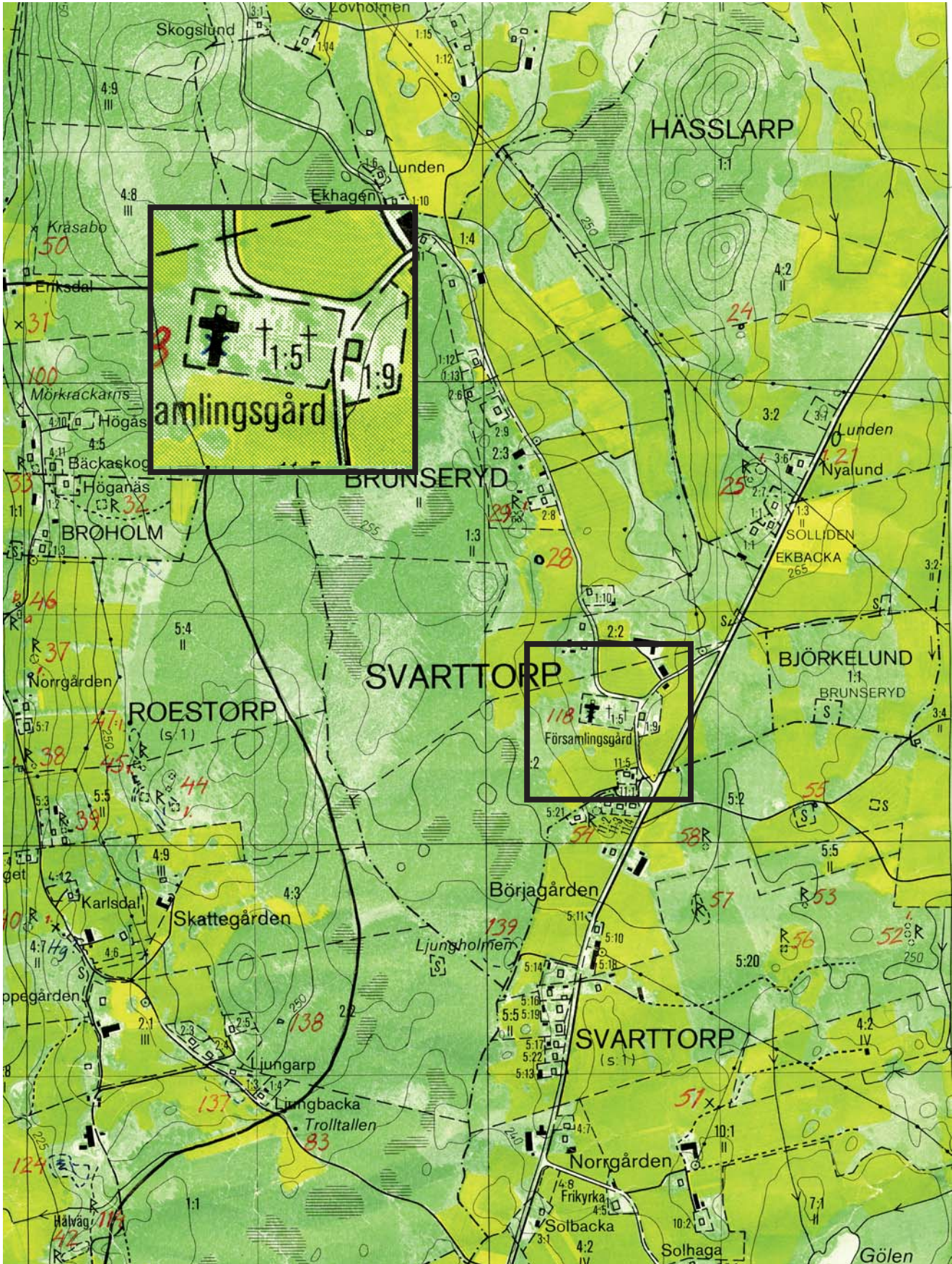
Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2007

Innehåll

Inledning	7
Allmän kyrkogårdshistorik	9
Sammanfattande beskrivning	11
Svarttorps kyrkogård	12
Kyrka och kyrkomiljö	12
Händelsehistorik	12
Beskrivning av kyrkogården idag	13
Allmän karaktär	13
Omgärdning	13
Ingångar	13
Vegetation	14
Gångsystem	14
Gravvårdstyper	14
Beskrivning av enskilda kvarter	15
Kvarter A	15
Kvarter B	16
Kvarter C	17
Kvarter D	18
Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet	19
Att tänka på vid förvaltning av kyrkogården	19
Referenser	20
Tekniska och administrativa uppgifter	20

Utdrag ur ekonomiska kartans blad Svarttorp 7E 2d. Skala 1:10 000

Inledning

Bakgrund

På uppdrag av Växjö stift genomför Jönköpings läns museum en kulturhistorisk inventering av kyrkogårdar och begravningsplatser inom stiftets del av Jönköpings län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2006 och det beräknas avslutas under år 2008. Inventeringen berör samtliga till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdar och begravningsplatser, även sådana som har tagits ur bruk. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarna syftar till att lyfta fram kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden, att få en överblick av stiftets kyrkogårdar samt att sammanställa den enskilda kyrkogårdens historia. Inventeringen är avsedd att utgöra ett underlag i församlingens förvaltningsarbete och i de vård- och underhållsplaner som församlingarna arbetar med att ta fram. Inventeringarna ska vidare kunna användas i handläggningen av kyrkoantikvariska ärenden och för att bedöma var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning

Rapporten omfattar en historik över kyrkogården, beskrivning av de olika kvarteren och en kulturhistorisk karakterisering och bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har främst varit Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. I förekommande fall har även arkiv hos respektive samfällighet gåtts igenom. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur, däribland hembygds litteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast ett litet antal bilder använts i rapporten. Växjö stift, inklusive respektive församling, samt läns museet har rätt att fritt bruka fotografierna. För varje kyrkogård skrivs en delrapport med en sammanfattande kulturhistorisk bedömning där de kulturhistoriska värdena lyfts fram, samt en kortfattad beskrivning av kyrkomiljön och kyrkan.

Den kulturhistoriska bedömningen görs i samarbete med representanter från Växjö stift, Länsstyrelsen i Jönköpings, Kronobergs och

Kalmars län samt läns museerna i Kalmar och Växjö. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den kulturhistoriska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort. Inför varje planerad förändring eller större underhållsåtgärd skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Utifrån den kulturhistoriska värderingen och karakteriseringen tas beslut om vilka åtgärder som är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Fältarbete och rapporter har utförts av byggnadsantikvarie Ia Manbo vid Jönköpings läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Växjö stift, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköpings läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen, i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de också ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravnings seder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur men vanligare var att den var uppförd av timmer, *bogårdsbalken*, ibland manshög. Till den typiska bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hör även *stigluckan* som både hade en symbolisk som praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man fortsatte dock den förkristna sedvänjan att gravsätta folk efter deras gårds- eller bytillhörighet, antingen i smala tegar eller i kvartersliknande grupper. Till ovanligheterna hörde att man satte en vård över graven, som istället endast markerades av en jordhög. Om en vård sattes upp var den av trä, undantagsvis av sten eller smide. Det var också vanligt att man använde sig av kyrkogården på ett nyttobetonat sätt, nämligen som betesmark. Det ingick troligen i många klockares löneförmåner att ha sina djur betandes på kyrkogården.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort sett börjar förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 har många landsortskyrkogårdar kvar den typiskt medeltida ängskaraktären. Förnyelsen börjar i städerna, genom att gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjuds av hygieniska skäl. Enligt en kunglig förordning från 1815 måste begravingar innanför stadskärnan upphöra och *begravningsplatser* – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – anläggas utanför stadsbebyggt område. Vidare skulle staten genom Överintendents-ämbetet ansvara för att de blev prydligt och hälsosamt anlagda. Runt om i landet anläggs begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anläggs med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I de arkitektoniskt anlagda begravningsplatserna exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man hörde till ersattes nu av så kallade *köpegravar* och *allmänna gravar*. Detta var en social indelning där de som ville och hade förmåga att köpa sin gravplats både fick en större sådan för hela sin familj och en bättre placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades med grusbäddar och stenramar och senare

även häckomgårdningar. Andra begravdes kostnadsfritt utmed den *allmänna linjen* där man gravsattes i en kronologisk ordning, tätt intill den som hade begravts före och oberoende om ens man eller hustru eller övrig familj låg på annan plats. Gravvårdarna var oftast mycket små och oansenliga.

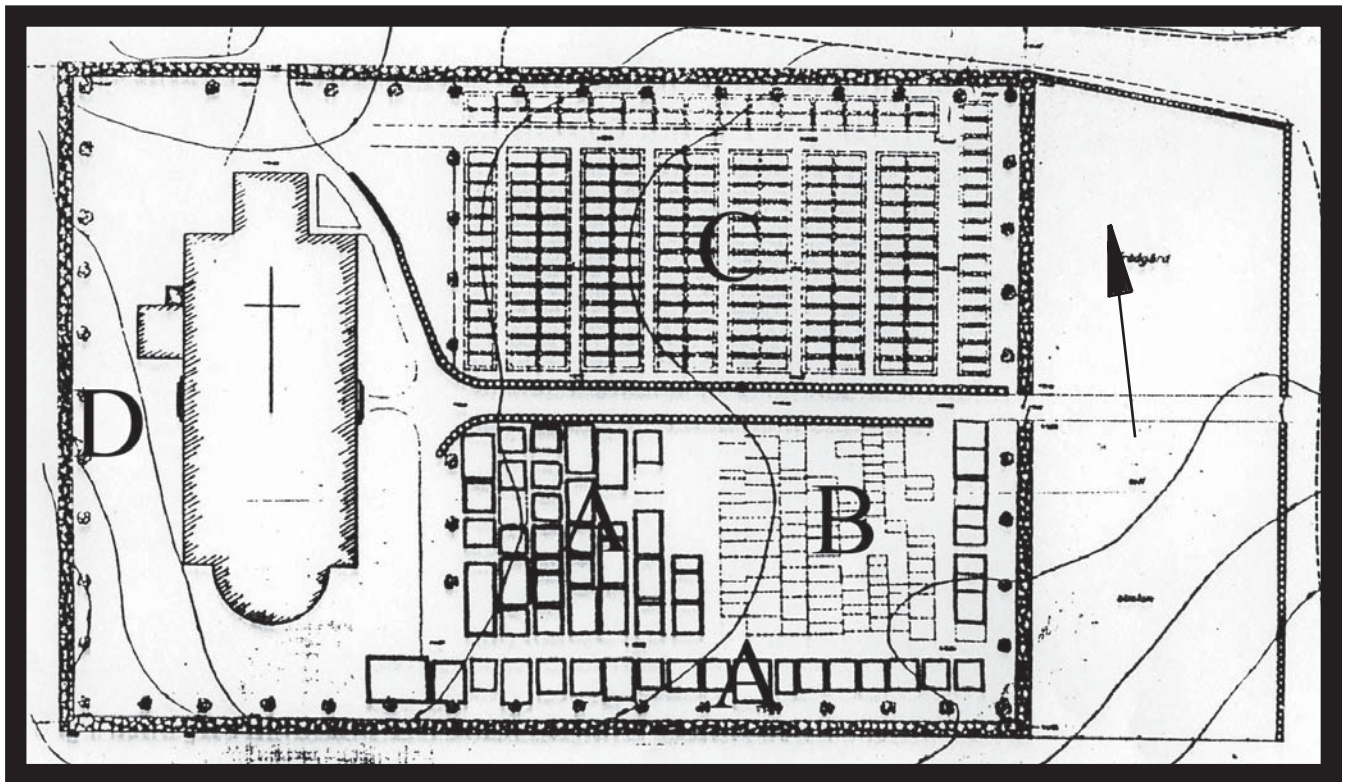
Trädkransen introduceras först på städernas begravningsplatser men når under 1800-talets slut även allt fler landsortskyrkogårdar. Då introduceras också de typiska *sorgeträden* med hängande växtsätt. I början av 1900-talet planläggs även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde och allmänt område speglar ett socialt uppdelat samhälle. Företeelsen levde kvar till in på mitten av 1900-talet (upphörde officiellt 1964) och ersattes då av kvarter med gravar i långa rader längs med *rygghäckar*. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgårdningar och grusbäddar för att ersätta det med gräsmattor. Den sociala utjämnningen av ståndssamhället avspeglas på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar, oftast utförda i det liggande formatet 60x80 cm.

Från och med 1980-talet blir gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också *minneslundar* för askor som grävs ner anonymt utan plats för namn men med gemensam plats för blommor, *askgravlundar* med en ofta konstnärligt utformad gemensam plats för namn och smyckning, *kistminneslundar* där kistor begravs anonymt och utan plats för namn, samt *kistgravlundar* där kistor begravs anonymt men där det finns en gemensam plats för namn och utsmyckning. Till detta kommer också de muslimska områdena, som ännu främst förekommer på stadskyrkogårdarna.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas, nämligen *skogskyrkogården*. En av de tidigaste i landet var skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. Endast sällan eller i begränsad omfattning används planterade och kultiverade träd.

Sammanfattande beskrivning

Svarttorps kyrkogård är jämnårig med kyrkan som invigdes 1871. Kyrkogården har aldrig utvidgats utan har idag samma utsträckning som när den anlades. Den har en tydlig kvartersindelning och de olika kvarteren har en väl enhetlig karaktär med tydliga skillnader mellan dem. Stenmuren som omgärdar kyrkogården och de båda grindarna är förmodligen ursprungliga och de är betydelsefulla för intrycket av kyrkogården. Antalet stora och påkostade gravvårdar är högt på Svarttorps kyrkogård liksom de välbevarade grusgravarna. Endast rester finns kvar av allmänna linjen men inga nya vårdar har placerats i kvarteret vilket ändå ger det en sammanhållen prägel.

Kyrkogårdens utbredning är idag densamma som på gravkartan från 1939. Ytterligare ett gravkvarter har tillkommit väster om kyrkan, i övrigt är kyrkogården sig mycket lik. Kvartersindelningen är rapportförfattarens egen.

Svarttorps kyrkogård

Kyrka och kyrkomiljö

Svarttorps socken ligger i Jönköpings läns norra del, nordost om Vätterns sydspets. Socknen gränsar till Haurida socken i norr och Järnäs socken i öst, Skärstad i nordväst och Hakarps socken i väst samt Lekeryds socken i söder. Landskapet präglas av slättbygd med åker- och betesmark med inslag av skog. Den rika förekomsten av fornlämningar tyder på att socknen varit befolkad sedan lång tid tillbaka.

Svarttorps kyrka ligger i byn med samma namn. Den omges av hagmark och i öster ligger Svarttorps församlingsgård i den gamla skolan. Byggnaden, som från början var sockenstuga med tillbyggd skolsal, flyttades 1870 från platsen för den gamla kyrkan till sitt nuvarande läge. Byn ligger längs med vägen mellan Lekeryd och Linderås.

Svarttorps kyrka uppfördes mellan 1868-1871. Kyrkan är en typisk Tegnérkyrka med långhus, kor och absid. Den är spritputsad med slätputsade omfattningar och hörnlisener och långhustaket är täckt med svartmålad plåt medan torntaket täcks av kopparplåt. Fasaden är avfärgad i vitt.

Fotografiet ovan togs förmodligen i början av 1900-talet. Där syns en annorlunda kyrkogård som till största delen stod oanvänd. (Foto: JLM)

Händelsehistorik

1871

Kyrkogården anlades i samband med att en ny kyrka byggdes som ersättning för en medeltida som låg nere vid Svarttorpsjön. Den gamla kyrkogården används alltjämt. (JLM)

1962

Två alternativ till utvidgning togs fram: antingen utökning av nya kyrkogården åt väster eller omplanering av den gamla. Inget av förslagen genomfördes. Områdena väster och nordost om kyrkan grävdes om, sandfylldes och dränerades. (JLM)

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Svarttorps kyrkogård breder huvudsakligen ut sig öster om kyrkan som ligger i nord-sydlig riktning på kyrkogården. Den stora östra delen delas på mitten av en grusgång som kantas med oxbärshäckar och en rönnallé. Kyrkogården har en tydlig kvartersindelning med högresta köpegravar tillsammans med ett område med allmänna linjen-gravar i söder och ett efterkrigs kvarter i norr. Väster om kyrkan finns det yngsta kvarteret med vårdar från 1985 och framåt.

1939 togs detta flygfoto och skillnaden mot bilden på föregående sida är avsevärd. Flera grusgravar finns där det tidigare var en mer ängslik gräsyta. (Foto: JLM)

Omgärdning

Kyrkogården omgärdas av en kallmurad stenmur av kluven granit med inslag av mindre, naturligt runda gråstenar. Marken utanför kyrkogården i väster är lägre och därför fungerar muren här även som stödmur. Murens höjd varierar mellan cirka 120 och 50 centimeter, lägst är den i väst.

Ingångar

Kyrkogården har två ingångar: en i öst och en vid kyrkans torn-ingång i norr. De två ingångarna är likadant utformade med en smidd dubbelgrind fäst i grindstolpar av granit med rak avslutning. Stolparna är infällda i muren.

Kyrkogården omgärdas av en kallmur av omväxlande kluven granit och natursten.

Kyrkogårdens norra ingång.

Vegetation

Den nuvarande trädkransen är ofullständig och består av omväxlande yngre och äldre almar, lindar och lönnar. Längs grusgången som leder från ingången i öster till kyrkobyggnaden finns parallella häckar av oxbär och en allé av rönn.

Gångsystem

Dagens gångsystem är enkelt och består av tre parallella grusgångar i öst-västlig riktning som skärs av tre parallella grusgångar i nord-sydlig riktning. En grusgång går dessutom runt kyrkan och till ingången i norr. Ett antal mindre grusgångar finns mellan raderna av grusgravar, förmodligen av skötselskäl.

Gravårdstyper

Gravvårdarna på Svarttorps kyrkogård skiljer sig inte mycket åt från dem på andra kyrkogårdar. Här finns de stora och högresta vårdarna på köpegravskvarteren från början av 1900-talet. Här finns även de små och enkla vårdarna som i kronologisk ordning rests över de som begravts i allmänna linjen. Och från 1900-talets andra hälft finns även många exempel på sentida gravvårdar – med låga och breda stenar, de senaste ofta med asymmetrisk kontur eller med naturstensliknande förebilder.

De stora och påkostade gravarna från förra sekelskiftet ligger huvudsakligen på en välexponerad plats, samlade i södra delen närmast kyrkans kor (kvarter A). Som en motpol påminner gravstenarna från allmänna linjen i kvarter B, som även det ligger på kyrkogårdens södra del, om den sociala bredden i samhället från denna tid. I norr är gravvårdarna från andra hälften av 1900-talet och det märks på utformningen av vårdarna som har låga och breda proportioner (kvarter C). De yngsta vårdarna finns väster om kyrkan i kvarter D och flera av dessa har en, för slutet av 1900-talet, modern form med den naturliga stenen som förebild.

Kyrkogården visar upp ett brett spektrum av gravvårdar, från tidigt 1900-tal till våra dagar. Ovan ses en modern vård med asymmetrisk form från kvarter D och en äldre vård med klassiserande element från kvarter C. Till höger en högrest och påkostad vård från kvarter A att jämföra med den mindre och anspråkslösa ur allmänna linjen i kvarter B..

Beskrivning av enskilda kvarter

Kvarter A

Allmän karaktär

Kvarteret ligger på kyrkogårdens södra del, väster om den grusgång som delar området i två och längs muren fram till ingången i öster. Det är ett typiskt köpegravskvarter med stora, äldre och högresta gravvårdar och antalet bevarade grusgravar är stort. Den vegetation som finns i kvarteret är trädkransen. Närmast kyrkan finns två rader med yngre gravvårdar som formmässigt avviker från det övriga kvarteret.

Gravvårdstyper

Kvarter A innehåller kyrkogårdens mest påkostade gravvårdar från äldre tid och är väl sammanhållet. Den äldsta vårdarna är från 1910 och de flesta vårdarna är från 1910-1930-talen. I de rader med vårdar som står närmast kyrkobyggnaden är alla utom en från 1970-talet. Typiska för kvarteret är de högresta vårdarna på sockel, vårdar som finns i varierande former, men även de lägre och bredare vårdarna till familjegravar. Gemensamt är gravvårdarnas påfallande storlek och den täta placeringen av vårdar samt att så pass många av de grusade ytorna finns bevarade. Titlar förekommer som väntat i högre utsträckning bland dessa vårdar än på övriga kyrkogården, de vanligaste är: hemmansägaren (8 stycken), nämndemannen (3 stycken), godsägaren (3 stycken) och kyrkovärden (4 stycken) men här vilar även lärarinnan, kammarrättsrådet, försäkringsdirektören och organistkandidaten.

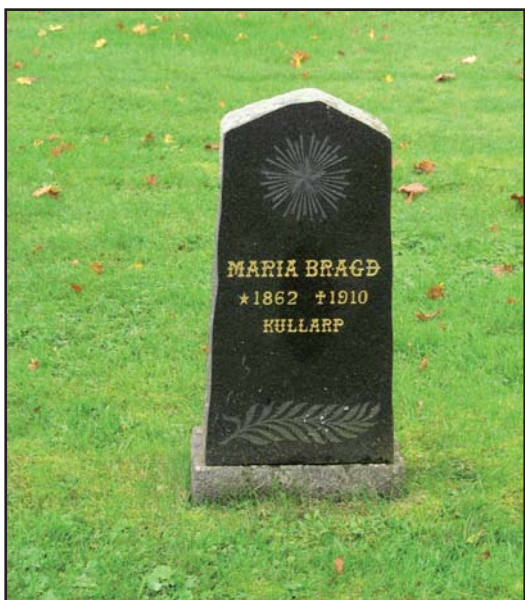

I kvarter A finns de mest påkostade gravvårdarna samlade. De flesta har dessutom sin grusbädd bevarad liksom de två gravarna ovan.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret utmärker sig på kyrkogården med sina många välbevarade äldre och påkostade gravvårdar. Det ger genom sin täthet, de stora och högresta vårdarna och de bevarade grusgravarna en god bild av ett köpegravskvarter från början av förra seklet. Den kulturhistoriska karaktären i detta kvarter är främst kopplat till gravvårdarnas storlek, deras höjd och reslighet, grusgravarna med stenramar och omgärdningar samt förekomsten av titlar. Äldre gravvårdar bör ej avlägsnas, däremot kan nya gravar tillåtas om de håller sig till de karaktäristiska dragen hos övriga vårdar, och huvudsakligen för att undvika tomma ytor i gravraderna. Det bör undersökas om bevarade stenramar finns kvar under gräset, dessa bör i sådana fall tas fram.

Kvarter B

En typisk vård ur allmänna linjen är en rest sten på en låg sockel.

Allmän karaktär

Kvarter B är den östra delen av kyrkogårdens södra halva. Kvarteret avgränsas på tre sidor av grusgångar och i norr av oxbärshäcken och rönnallén längs huvudgången. Det var i det här kvarteret som allmänna linjen fanns och detta syns tydligt än idag. Kvarteret är helt gräsbevuxet med utspridda gravvårdar.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret härstammar från den allmänna linjen och är daterade 1908-1938. Utmärkande är deras begränsade storlek, den typiska formen med antingen en liggande kvadratisk sten eller en svart rest vård, samt den kronologiska placeringen. Det som avviker från andra allmänna linjen-kvarter är att här finns ett par gravar med man och hustru och även en familjegrav. Det vanliga mönstret är att allmänna linjen-gravar är ensamgravar.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Det främsta kulturhistoriska värdet ligger i att enbart gravvårdar från allmänna linjen finns i kvarteret. Trots att många vårdar avlägsnats under åren har de inte ersatts av nya och karaktären blir därmed tydlig. Dessa vårdar bör få stå kvar på ursprunglig plats. Eftersom det finns tomma ytor i kvarteret kan nya vårdar med fördel placeras för att täcka dessa men nya vårdar bör följa karaktären hos de äldre vårdarna och stämma överens i storlek och utformning.

Kvarter C

Allmän karaktär

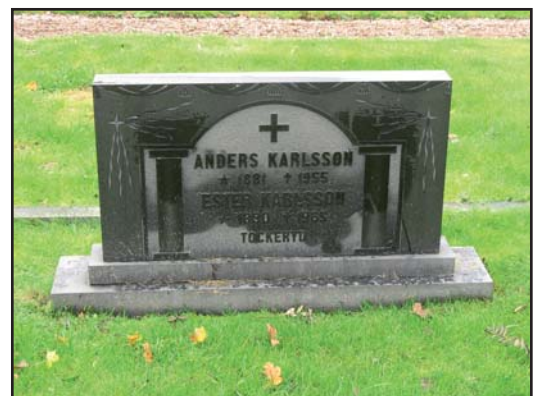
Kvarteret omfattar hela den norra halvan av kyrkogården öster om kyrkan. Den största andelen gravvårdar är från 1940-60-talen men här finns, liksom i kvarter A, två rader med yngre vårdar, 1980-90-tal, närmast kyrkan. I kvarteret dominerar den låga och breda formen som blev modern efter andra världskriget och ett relativt stort antal grusgravar finns bevarade.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret är typiska för andra hälften av 1900-talet, enkelt utförda och med låga och breda dimensioner. Många av dem har klassiserande element som pelare och överliggare men flertalet är betydligt enklare dekorerade. Som väntat på gravvårdar från denna tid förekommer titlar endast på fem av vårdarna: hemmansägaren, fanjunkaren, grenadjären och svenskamerikanen.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret är typiskt för denna tid och den här typen av kvarter är vanligt förekommande på kyrkogårdar. I Svarttorp avviker det dock genom antalet stora och tungt dekorerade gravvårdar som förekommer i samband med de bevarade grusgravarna. På en del ställen skymtar rester av stenramar fram genom gräset. Dessa bör tas

En av få bevarade grusgravar i kvarter C samt en diskret vård med klassiserande influenser.

fram för att ytterligare stärka den välbärgade karaktären i kvarteret. Vid behov av utgallring av vårdar utan gravrättsinnehavare bör stor hänsyn tas till grusgravarna och de rikt utsmyckade vårdarna.

Kvarter D

Allmän karaktär

Kvarter D är litet och ligger söder och väster om kyrkobyggnaden. Det är det yngsta kvarteret på kyrkogården och gravvårdarna är placerade i en enkel rad längs med muren i väster och i dubbla söder om absiden. Alla vårdar är vända mot öster och daterade mellan 1985-2004.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret är tidstypiska med sin enkla utformning med ingen eller diskret dekoration. De yngsta vårdarna, från 1990-talet och framåt, är mer asymmetriska i sin utformning och har inspirerats av den naturliga stenen.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Det kulturhistoriska värdet är främst kopplat till kvarterets och gravvårdarnas tidstypiska utformning och till vårdar med person- eller lokalhistoriskt värde.

Två typiska vårdar från den senare delen av 1900-talet: med asymmetrisk form och därunder en högpolerad vård med diskret utsmyckning.

Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet

Svarttorps kyrkogård är relativt ung sett ur kyrkogårdsperspektiv och invigdes 1871. Den har hittills inte utvidgats och de olika kvarteren är väl sammanhållna. Den södra delen av kyrkogården är uppdelad på ett äldre köpegravskvarter i väster (kvarter A) som tillsammans med påkostade gravar som en fond längs kyrkogårdsmuren ramar in ett allmänna linjen-kvarter i öster (kvarter B). Köpegravarna har i de flesta fall kvar sina grusbäddar och vårdarna är högresta. Flera av vårdarna i allmänna linjen har avlägsnats vilket ger kvarteret en lätt utspridd prägel men inga nya vårdar har tillkommit så kvarteret är ändå sammanhållet. Den norra delen är även den välbevarad, med familjegravar från efterkrigstiden (kvarter C). Vårdarna är låga och breda till formen och har förmodligen hört ihop med grusbäddar men dessa är till största delen borttagna idag. Väster om kyrkan har ett kvarter tillkommit med moderna gravvårdar från 1980-talet och framåt (kvarter D). Dessa är representativa för sin tid. Den tydliga skillnaden mellan kvarteren har ett pedagogiskt värde och ger en tydlig bild över kyrkogårdshistoria från det sena 1800-talet fram till idag. Grusgångssystemet, den omgärdande stenmuren, smidesgrindarna och trädkransen är viktiga karaktärsdrag för den typiska landsortskyrkogården. Gravvårdar berättar genom inskriptioner om äldre yrken och om försvunna gårds- och ortnamn. De berättar även om stilideal, om religiösa och ickereligiösa symboler, om skiftande önskemål om hur man velat bli ihågkommen.

Att tänka på vid förvaltning av kyrkogården

- Svarttorps kyrkogård präglas av de väldigt tydliga skillnaderna mellan olika kvarter, en distinktion som blir allt mer ovanlig på kyrkogårdar i länet.
- Grusgångarna på kyrkogården är ursprungliga och dessa bör även fortsättningsvis vara grusbelagda.
- Trädkrans, stenmur och smidesgrindar är viktiga delar i upplevelsen av kyrkogården.
- Vårdar äldre än 1940 och vårdar med titel bör bevaras, helst på plats.
- Grusgravar med inramning bör bevaras intakta.

Referenser

Tryckta källor

Erixon, Sigurd, mfl, (red.) Sveriges bebyggelse : statistisk-topografisk beskrivning över Sveriges städer och landsbygd. Landsbygden. Jönköpings län, del III, Uddevalla 1952

Arkiv

Antikvarisk Topografiska Arkivet, genom kopior i Jönköpings länsstyrelses arkiv (ATA)

Jönköpings läns museums arkiv (JLM)

Muntliga källor

Phebe Eklund, kartingenjör, Lantmäteriaavdelningen, Jönköpings kommun. 061201

Tekniska och administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr: B336/05
Beställare: Växjö stift
Fastighetsägare: Lekeryds församling, Svenska kyrkan
Rapportansvarig: Ia Manbo
Foto: Ia Manbo
Län: Jönköpings län
Kommun: Jönköpings kommun
Socken: Svarttorps socken
Fastighetsbeteckning: Brunseryd 1:5
Belägenhet: Ekonomiska kartans blad Svarttorp 7E 2d
Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

Jönköpings läns museum genomför under 2006-2008 kulturhistoriska karakteriseringar av länets kyrkogårdar. Kyrkogårdarna dokumenteras, deras historia beskrivs och deras kulturhistoriska värde preciseras.

Kyrkogården bär på minnet av samhällets tidigare generationer. Här finns titlar på yrken som försvunnit men varit viktiga för bygden. Kyrkogården speglar ortens sociala sammansättning, äldre gårds- och ortnamn som kanske är på väg att försvinna. Enskilda gravvårdar erinrar om forna tiders omsorg om de avlidnas minne. Svarttorps kyrkogård anlades i samband med att kyrkan byggdes och den invigdes 1871. Kyrkogården präglas idag av förändringar genomförda under 1900-talet och den har en sammanhållen karaktär med stenmur, trädkrans och grusgångssystem. Här finns såväl påkostade vårdar som rester av allmänna linjen.